

DAVA ARKADAŞLIĞI DAVAYA MÜDAHALE

Prof. Dr. Süha TANRIVER

Doç. Dr. Emel HANAĞASI

©Bu doküman eğitim amacıyla hazırlanmış ve öğrenciye verilmiştir.

İzinsiz çoğaltılması ve satılması halinde gerekli cezaî ve hukukî yollara başvurulacaktır.

DAVA

ARKADAŞLIĞI

DAVA ARKADAŞLIĞI (Sübjektif Dava Birleşmesi)

Dava arkadaşlığı, birden fazla kişinin davacı veya davalı tarafta, aynı taraf rolüne sahip olarak birlikte yer alması halidir. Aynı taraf yanında yer alan kişiler dava arkadaşı adını alır. Dava arkadaşlığı davacı tarafta söz konusu ise, **aktif dava arkadaşlığı**ndan; davalı tarafta söz konusu ise, **pasif dava arkadaşlığı**ndan söz edilir.

Dava arkadaşlığı **mecburî dava arkadaşlığı** biçiminde olabileceği gibi, **ihtiyarî dava arkadaşlığı** biçiminde de olabilir.

Mecburî dava arkadaşlığı, **maddî dava arkadaşlığı** ve **şeklî (usulî) dava arkadaşlığı** olarak ikiye ayrılır.

DAVA ARKADAŞLIĞI

MECBURÎ DAVA ARKADAŞLIĞI

Maddi hukuka göre, bir hakkın birden fazla kimse tarafından birlikte kullanılması veya birden fazla kimseye karşı birlikte ileri sürülmesi ve tamamı hakkında tek hüküm verilmesi gereken hâllerde, mecburi dava arkadaşlığı vardır (m. 59).

MADDÎ MECBURÎ DAVA ARKADAŞLIĞI

Dava arkadaşları davada aynı şekilde ve hep birlikte hareket edebilirler.

Mahkeme, mecburî dava arkadaşlarının hepsi hakkında aynı ve bir tek karar verir.

ŞEKLÎ (USULÎ) MECBURÎ DAVA ARKADAŞLIĞI

Bazı hallerde birden fazla kişiye karşı dava açılmasında maddî bir zorunluluk olmadığı halde, kanun, birden fazla kişiye karşı dava açılmasını zorunlu kılmıştır. Bu hallerde, dava arkadaşları davada aynı şekilde ve hep birlikte hareket etmek zorunda değildirler. Yine, mahkeme, dava arkadaşlarından her biri hakkında başka şekilde karar verebilir.

İHTİYARÎ DAVA ARKADAŞLIĞI

Birden çok kişi, aşağıdaki hâllerde birlikte dava açabilecekleri gibi aleyhlerine de birlikte dava açılabilir (m. 57):

a) Davacılar veya davalılar arasında dava konusu olan hak veya borcun, elbirliği ile mülkiyet dışındaki bir sebeple ortak olması.

b) Ortak bir işlemle hepsinin yararına bir hak doğmuş olması veya kendilerinin bu şekilde yükümlülük altına girmeleri.

c) Davaların temelini oluşturan vakıaların ve hukuki sebeplerin aynı veya birbirine benzer olması.

İhtiyari dava arkadaşlığında, davalar birbirinden bağımsızdır. Dava arkadaşlarından her biri, diğerinden bağımsız olarak hareket eder (m. 58).

***DAVAYA ASLÎ
MÜDAHALE***

ASLÎ MÜDAHALE (m. 65)

Bir yargılamanın konusu olan hak veya şey üzerinde kısmen ya da tamamen hak iddia eden üçüncü kişinin, hüküm verilinceye kadar bu durumu ileri sürerek, yargılamanın taraflarına karşı aynı mahkemede dava açmasıdır.

ŞARTLARI

1. Aslî müdahale davasının açılabilmesi için görülmekte olan bir davanın veya müdahale edilebilecek bir çekişmesiz yargı işinin olması gerekir. Geçici hukukî korumalarda, kural olarak aslî müdahale mümkün değildir. Kanun yolu aşamasında aslî müdahale talebinde bulunulamaz.

2. Aslî müdahale davası açan kişinin ilk davanın tarafı olmaması gerekir. Ayrıca aslî müdahale davası açan kişi, taraf ve dava ehliyetine ve dava açılabilmesi için gerekli dava şartlarına da sahip olmalıdır.

3. Aslî müdahilin, müdahale davası açmakta hukukî yararının bulunması gerekir. Bu da, ilk davanın taraflarının talebiyle çatışan bir talebinin bulunması, dava konusu hak veya şey üzerinde kısmen veya tamamen bir hak iddia etmesi ile gerçekleşir.

ASLÎ MÜDAHALE USULÜ

- **Aslî müdahale ile görülmekte olan davanın taraflarına karşı ayrı ve bağımsız bir dava açılmaktadır.**
- **İlk davanın açıldığı mahkeme, aslî müdahale davasında da yetkili ve görevlidir.** Davanın aslî müdahale davası olabilmesi için davanın, ilk davanın görüldüğü mahkemede açılması gerekir.
- **İlk davanın davacı ve davalısı, aslî müdahale davasında şeklî mecburî dava arkadaşı durumundadırlar.** Davada birlikte hareket etmek zorunda değildirler ve dava sonunda da her biri hakkında ayrı ayrı karar verilebilir.
- **Aslî müdahilin dava açarken ayrıca harç yatırması gerekir.**

ASLÎ MÜDAHALE DAVASININ İNCELENMESİ VE KARAR

- **Aslî müdahale bağımsız bir dava olduğundan, aslî müdahil taraftır ve dava sonunda onun hakkında bir karar verilir.**
- **Mahkeme aslî müdahale davası ile asıl yargılamayı birlikte yürütür ve karara bağlar (m. 65, 2).** Her iki yargılamaya ilişkin tahkikatın birlikte yürütülüp yürütülmeyeceği veya birinin diğeri için bekletici sorun yapıp yapılamayacağına, yargılamanın özelliğine göre, mahkemece karar verilecektir.
- **İlk dava ile aslî müdahale davası birlikte görülmekle birlikte, iki ayrı davadır. İlk davanın davacısı davasından feragat etse bile, mahkemenin aslî müdahale davasını inceleyip karara bağlaması gerekir.**
- **Yine, ilk dava ile aslî müdahale davası birbirinden bağımsız olduklarından, mahkeme, iki dava hakkında da ayrı ayrı karar verir. Her iki davanın tarafları, kendileri hakkında verilen hükme karşı ayrı ayrı kanun yoluna başvururlar.**

DAVAYA FER'İ
MÜDAHALE

B davayı kaybederse, C ona karşı zapta karşı sorumlu olacaktır (TBK m. 214)

▪

FER' İ MÜDAHALE (m. 66-69)

Üçüncü kişi, davayı kazanmasında hukuki yararı bulunan taraf yanında ve ona yardımcı olmak amacıyla fer'i müdahil olarak davada yer alabilir (**m. 66**).

ŞARTLARI

- 1. Fer'i müdahale talebinde bulunabilmek için, öncelikle görülmekte olan bir davanın olması gerekir. Müdahale talebi, davanın açılmasından, tahkikat bitinceye kadar yapılır.**
- 2. Fer'i müdahil olarak davaya katılmak isteyen kişi, davanın tarafı olmamalıdır.**
- 3. Fer'i müdahil olarak davaya katılmak isteyen kişinin, müdahale talebinde bulunmakta hukukî yararı bulunmalıdır.**

FER' İ MÜDAHALE USULÜ (m. 67)

- Müdahale talebinde bulunan üçüncü kişi, yanında katılmak istediği tarafı, müdahale sebebini ve bunun dayanaklarını belirten **bir dilekçeyle davanın görüldüğü mahkemeye** başvurur.
- **Müdahale talebi üzerine davanın incelenmesi ertelenir.** Mahkeme bir duruşma günü belirleyerek müdahale dilekçesinin suretini, duruşma günü ile birlikte taraflara tebliğ eder.
- Taraflar, müdahale dilekçesinin kendilerine tebliğinden sonraki oturumda **müdahale talebine itiraz edebilirler.** Hâkim, bu itirazları **ön sorun (hâdise) hakkındaki hükümlere göre inceler ve karara bağlar.**

FER'İ MÜDAHELENİN HÜKÜMLERİ ve ETKİSİ

➤ Fer' i müdahil, sadece lehine müdahalede bulunduğu tarafın yardımcısı olup, davaya katılmakla taraf sıfatını kazanmaz. Bu sebeple, hüküm, lehine müdahalede edilen taraf hakkında verilir; **fer'i müdahil hakkında verilmez (m. 69, 1)**. Ayrıca davada taraflar hakkında verilen hüküm, o davada taraflardan biri lehine davaya katılmış olan fer' i müdahil hakkında kesin hüküm teşkil etmez.

➤ Müdahale talebinin kabulü hâlinde müdahil, **davayı ancak bulunduğu noktadan itibaren** takip edebilir (m. 68). Davaya katılmasından önce yapılan işlemlere itiraz edemez, bu işlemlerin tekrarlanmasını isteyemez. Müdahil, daha önce tarafın ileri sürdüğü iddia ve savunmalar, ikrar ve delilleri ile bağlıdır.

➤ Fer' i müdahil, lehine katıldığı tarafla birlikte hareket eder (m. 66, 68); yanında katıldığı tarafın yararına olan iddia veya savunma vasıtalarını ileri sürebilir; onun işlem ve açıklamalarına aykırı olmayan her türlü usul işlemlerini yapabilir (m. 68).

➤ Asıl tarafın davayı kaybetmesi nedeniyle, asıl tarafın fer'i müdahile karşı açtığı davada veya fer'i müdahilin asıl tarafa karşı açtığı davada, **ilk davada verilen hüküm, ikinci davada müdahale etkisi yaratmaktadır. Bu etki, sadece fer'i müdahil ile yanında davaya katıldığı taraf arasında geçerlidir; mutlak değildir.** Ayrıca, müdahalenin etkisi, önceki davada verilen hükmün dayandığı maddî ve hukukî unsurlarla da geçerlidir. Bu çerçevede:

✓ Fer'î müdahilin, tarafla rücu ilişkisinde, asıl davadaki uyuşmazlık hakkında yanlış karar verildiği iddiası dinlenilmez (**m. 69**).

✓ Ancak, müdahil,

-zamanında ihbar yapılmadığı için davaya geç katıldığını veya

-yanında katıldığı tarafın iddia ve savunma imkânlarını kullanmasını engellediğini ya da

*-kendisince bilinmeyen iddia ve savunma imkânlarının, tarafın ağır kusuru sebebiyle kullanılmadığını belirterek, yanında katıldığı tarafın yargılamayı hatalı yürüttüğünü ileri sürebilir (**m. 69**).*

DAVANIN İHBARI

DAVANIN İHBARI (m. 61-64)

Görölmekte olan bir davada taraflardan birisinin, kendisine yardım etmek üzere davaya katılmasını sağlamak amacıyla üçüncü kişiye davayı duyurmasına, **davanın ihbarı** denir. Dava kendisine ihbar edilen kişi, davayı kazanmasında hukukî yararı olan taraf yanında davaya katılabilir (m. 63).

ŞARTLARI

- 1. İhbarın yapılabilmesi için öncelikle açılmış ve görölmekte olan bir davanın bulunması gerekir.** Tahkikat sonuçlanıncaya kadar ihbar yapılabilir (**m. 61, 1**). Yargıtayda temyiz veya karar düzeltme aşamasında dava ihbar edilemez.
- 2. İhbar yapılacak kişinin, davanın tarafı olmayan üçüncü kişi olması gerekir.** Ancak ihbarın yapılabilmesi için üçüncü kişinin, tarafın davayı kaybetmesi halinde kendisine rücu edilecek veya onun rücu edeceği kimse olması gerekir (**m. 61, 1**).

DAVANIN İHBARI USULÜ

- İhbar tek taraflı bir usul işlemidir. Hâkimin veya karşı tarafın iznine gerek yoktur.
- İhbar yazılı olarak yapılır; ihbar sebebinin gerekçeleriyle birlikte açıklanması ve yargılamanın hangi aşamada bulunduğu belirtilmesi gerekir.
- İhbar, davanın görüldüğü mahkeme aracılığıyla yapılabileceği gibi mahkeme dışında, örneğin taahhütlü mektupla veya noter aracılığıyla da yapılabilir.
- Davanın ihbarı sebebiyle yargılama bir başka güne bırakılmaz ve ihbarın tevali etmesi gibi zorunlu olan durumlar dışında süre verilemez (m. 62, 2).

İHBARIN SONUÇLARI VE ETKİSİ

- Dava kendisine ihbar edilen kişi davayı kazanmasında hukuki yararı olan taraf yanında davaya katılabilir (m. 63).
- Kambiyo senetlerinde davanın ihbarı ile zamanaşımı kesilir (TTK m. 750).
- İhbar edilen davada verilen hükmün ihbar eden kişiye etkisi hakkında fer'i müdahalenin etkisine ilişkin hükümleri (m. 69, 2) kıyasen uygulanır (m. 64).